

Nr 181.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen om inrättande av en virkesmätningsslånefond; given Stockholms slott den 8 mars 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 8 mars 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

I skrivelse den 15 april 1932, nr 116, anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om skyndsamt och allsidig utredning rörande virkesmätningföreningarnas verksamhet samt för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda.

Med anledning av nämnda skrivelse förordnade Kungl. Maj:t på hemställan av chefen för jordbruksdepartementet den 20 oktober 1933 hovrättsrådet i Svea hovrätt Thor Sjöfors att, i enlighet med vissa av depar-

tementschefen i anförande till statsrådsprotokollet berörda dag angivna riktlinjer, såsom utredningsman inom jordbruksdepartementet verkställa utredning rörande virkesmättningsföreningarnas verksamhet. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag tillkallade sedermera chefen för jordbruksdepartementet generaldirektören och chefen för domänstyrelsen G. Kuylenstjerna, ledamoten av styrelsen för Skogsägareföreningarnas riksförbund, e. o. hovrättsnotarien Gunnar Hedlund, hemmansägaren Ernst Johansson i Hemavan, sekreteraren i Sveriges Skogsägareförbund, jägmästaren Nils Schager, direktören i Wivstavarvs aktiebolag J. W. R. Liljestråle och ledamoten av riksdagens andra kammare, kamreraren C. O. Johansson i Sollefteå att, på kallelse av utredningsmannen, i egenskap av sakkunniga inom jordbruksdepartementet deltaga i överläggningar i ämnet.

Utredningsmannen och de sakkunniga, vilka antagit benämningen virkesmättningskommissionen, avgåvo till fullgörande av det dem lämnade uppdraget den 21 september 1934 betänkande med förslag till lag om virkesmätning jämte motiv ävensom förslag om anvisande av medel för bestridande av vissa organisationskostnader, som föranledas av den föreslagna lagen (st. off. utr. 1934: 32).

Det av virkesmättningskommissionen framlagda lagförslaget innebar, att Kungl. Maj:t skulle äga att beträffande vissa län förordna om inrättande av virkesmättningsnämnder, vilka inom dem anvisade verksamhetsområden skulle vara ensamma behöriga att, med angivna undantag och inskränkningar, verkställa mätning av runt eller bilat virke.

Kommissionens förslag om anvisande av medel för bestridande av vissa organisationskostnader, som föranledas av den föreslagna lagen om virkesmätning, åsyftade, att — under förutsättning att förslag till lag om virkesmätning, överensstämmande med de i kommissionens lagförslag angivna grunderna, framlades för 1935 års riksdag — en särskild statlig lånefond, benämnd virkesmättningslånefonden, skulle inrättas, vilken fond skulle förvaltas av statskontoret och från vilken lån finge av Kungl. Maj:t enligt vissa grunder beviljas virkesmättningsnämnd, samt att såsom kapitalökning för sagda fond skulle för budgetåret 1935/1936 anvisas ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

Över betänkandet hava till följd av remisser yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och korporationer m. fl. Därjämte hava fullmäktige i riksgäldskontoret samt statskontoret avgivit särskilda infordrade utlåtanden över kommissionens förslag om inrättande av en virkesmättningslånefond.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t under utgifter för kapitalökning, statens utlåningsfonder, punkt 17, föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, såsom kapital till virkesmättningslånefonden beräkna för budgetåret 1935/1936 ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Sedan Kungl. Maj:t förut denna dag beslutit till riksdagen avlåta proposition (nr 140) med förslag till lag om virkesmätning, vilket förslag i huvudsak ansluter sig till det av virkesmättningskommissionen framlagda lagförslaget, anhåller jag nu att för Kungl. Maj:t få anmäla frågan om inrättande av en virkesmättningslånefond och om anvisande av kapital för sagda fond för budgetåret 1935/1936.

Innan jag ingår på berörda fråga, torde jag få angiva de huvudgrunder, på vilka det i propositionen avsedda lagförslaget vilar.

Enligt detta förslag äger Kungl. Maj:t beträffande Stockholms, Uppsala, Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands och Kopparbergs län samt de norrländska länen eller viss del av samma län förordna om inrättande av virkesmättningsnämnder, vilka skola vara ensamma behöriga att — varje nämnd inom det verksamhetsområde som av Kungl. Maj:t anvisats nämnden — ombesörja mätning av sådant runt virke av barrträd, som är avsett för industriellt bruk, förädling eller export i oförädlat skick, såframt mätningen skall ligga till grund för bestämmande av köpeskilling eller annat vederlag för virket. Där särskilda slag av runt virke finnas lämpligen böra undantagas från förordnandet eller eljest av förhållandena särskilda inskränkningar påkallas, skola därav föranledda begränsningar i förordnandet göras. Virkesmättningsnämnd äger att inom sitt verksamhetsområde ombesörja även annan mätning av virke än sådan som nyss sagts. Ledamöter i virkesmättningsnämnd förordnas av Kungl. Maj:t, ordföranden efter förslag av nämndens övriga ledamöter samt sistnämnda ledamöter efter förslag av vederbörande intressenter. Hos virkesmättningsnämnd skall finnas anställd en mätningsschef jämte erforderlig mätnings- och annan personal. Det ankommer på Kungl. Maj:t att, efter hörande av virkesmättningsnämnd, fastställa reglemente för nämnden. Kungl. Maj:t har därjämte, likaledes efter hörande av virkesmättningsnämnd, att utfärda dels instruktion rörande förfarandet vid mätning av virke, dels ock till ledning för virkessäljare och virkesköpare mättningsregler för olika slag av virke (normalregler rörande mättningsmetod och bedömning av virkes beskaffenhet med mera).

Den föreslagna lagen är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1935.

I motiveringen till sitt förslag om inrättande av en virkesmättningslånefond framhöll *virkesmättningskommissionen*, att ett genomförande av det system för mätning av virke, som angåves i den föreslagna lagen om virkesmätning, förutsatte, att medel bereddes för bestridande av vissa med systemets tillämpning förenade organisationskostnader. Till belysning härav anförde kommissionen:

Innan förordnande om inrättande av virkesmättningsnämnder inom vederbörande län eller viss del av dessa län trädde i tillämpning, skulle enligt den föreslagna lagen ledamöter utses i berörda nämnder, reglementen

för dem fastställas av Kungl. Maj:t samt mättningsinstruktioner utfärdas, likaledes av Kungl. Maj:t. Enligt lagen hade virkesmättningsnämnderna att själva upprätta förslag till reglementen — kommissionens förslag härutinnan har, såsom förut berörts, i propositionen ändrats därhän, att virkesmättningsnämnd allenast har att yttra sig över upprättat förslag till reglemente för nämnden — varjämte virkesmättningsnämnd före utfärdandet av mättningsinstruktion för nämndens verksamhetsområde skulle höras i ärendet.

Fullgörandet av virkesmättningsnämnds uppgift att upprätta förslag till reglemente samt att avgiva yttrande rörande mättningsinstruktion för nämndens verksamhetsområde torde komma att kräva ett betydande arbete från nämndens sida. Det borde förutsättas, att nämnden för utförande av detta arbete funne sig böra anlita biträden med mätningsteknisk och, i vissa fall, även juridisk sakkunskap.

Även andra organisationsåtgärder än de nu angivna borde emellertid vidtagas, innan här avsett förordnande vunne tillämpning. För att virkesmättningsnämnd skulle stå rustad att, då förordnandet trädde i kraft, utföra de mättningsarbeten, som enligt lagen ankomme på nämnden, erfordrades, att nämnden före sagda tidpunkt anställde mättningschef samt annan erforderlig mättnings- och kontorspersonal, förhyrde nödiga kontorslokaler samt anskaffade inventarier och mättningsredskap. Det vore jämväl önskvärt, att nämnden dessförinnan fastställde tjänstgöringsreglemente för sin personal samt formulär till mättningsansökningar och mätbesked ävensom till andra för nämndens verksamhet erforderliga handlingar. För att göra mättningspersonalen förtrogen med de åligganden, som enligt lagen, mättningsinstruktionen och tjänstgöringsreglementet åvilade den, torde anordnande av särskilda instruktionskurser för personalen vara nödvändigt.

Det syntes påkallat, att åtgärder vidtoges från det allmännas sida för tryggande, att virkesmättningsnämnd erhöle erforderliga medel för utförande av de organisationsuppgifter, som enligt det förut anförda tillkomme nämnden. Det torde visserligen böra antagas, att virkesmättningsnämnd, om ej annan möjlighet stode till buds, skulle kunna anskaffa medel för fullgörande av sagda uppgifter genom upptagande av lån i bank eller annat kreditinstitut, men det vore ej väl förenligt med den oberoende och auktoritativa ställning, som nämnden enligt lagen skulle intaga, att nämnden vore ovillkorligen hänvisad att anlita denna utväg.

Beträffande frågan, huru medel för utförande av de organisationsuppgifter, som enligt vad sålunda anförts tillkomme virkesmättningsnämnd, borde ställas till nämndens förfogande, framhöll kommissionen, att kommissionen funne det mest ändamålsenligt, att en statlig lånefond inrättades, från vilken lån för sagda ändamål finge utlämnas till virkesmättningsnämnd.

Kommissionen angav även de grunder, enligt vilka lån från den föreslagna fonden enligt kommissionens åsikt borde meddelas, samt anförde härom:

Det syntes böra ankomma å Kungl. Maj:t att på ansökan av virkesmättningsnämnd bevilja dylikt lån och bestämma lånets belopp. Såsom villkor för lånet torde böra gälla, att därå skulle årligen gäldas ränta efter fyra procent samt att lånet skulle av låntagaren återbetalas genom amorte-

ring under högst tio år. Amorteringen borde ske med lika årliga belopp. Särskild säkerhet för lånet borde ej fordras. På ansökan av låntagaren borde Kungl. Maj:t äga medgiva denne att i förtid återbetala lånet.

Rörande villkoren för här avsedda lån anförde kommissionen ytterligare:

Kommissionen utginge från att lån av statsmedel borde beredas virkesmättningsnämnd allenast för bestridande av egentliga organisationskostnader. Det kunde emellertid ifrågasättas, huruvida ej virkesmättningsnämnd hade behov av sådant lån även för gäldande av löpande utgifter under första tiden av nämndens verksamhet. Enligt lagen hade nämnden visserligen befogenhet att av den, som hos nämnden sökte mätning, fordra förskottersättning för mätningens utförande, men tydligt vore, att svårighet kunde möta att under berörda tid på denna väg anskaffa erforderliga medel till dylika utgifter. Det syntes emellertid kunna antagas, att, därest nämnden beviljades förut angivet statslån till organisationskostnader samt nämnden i möjligaste mån begränsade sina organisationsåtgärder efter arbetets omfattning, nämnden under sin första verksamhetstid komme att disponera över visst överskott å statslånet. Sådant överskott torde lämpligen kunna användas till bestridande av löpande utgifter under denna tid, mot det att nämnden senare, då verksamheten erhållit större omfattning och organisationen måste utbyggas, bestredde då uppkommande organisationskostnaderna från nämndens inkomster av förskottersättningar. Med hänsyn härtill och då kommissionen förutsatte, att villkoren för de i det föregående föreslagna statslånen komme att givas en sådan avfattning, att hinder ej mötte för nämnden att förfara på sätt nyss angivits, hade kommissionen ej ansett sig böra föreslå anordnande av möjlighet för virkesmättningsnämnd att av statsmedel erhålla lån till bestridande av löpande utgifter.

Kommissionen verkställde även en beräkning av det anslagsbelopp, som borde anvisas för ifrågavarande ändamål. Kommissionen framhöll, att såsom allmänna utgångspunkter för en dylik beräkning torde kunna tjäna, att antalet virkesmättningsnämnder, som enligt den föreslagna lagen kunde komma att inrättas, näppeligen torde överstiga sju, motsvarande antalet av de nuvarande virkesmättningsföreningarna, samt att de genomsnittliga organisationskostnaderna för virkesmättningsnämnd ej syntes kunna uppskattas lägre än till 20,000 kronor. Enligt dessa beräkningsgrunder borde för ändamålet anvisas ett anslag av minst 140,000 kronor eller, i avrundat tal, 150,000 kronor.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava förklarat sig ej hava något att erinra mot virkesmättningskommissionens förslag om inrättande av en virkesmätningsslånefond samt om anvisande såsom kapitalökning för fonden för budgetåret 1935/1936 av det av kommissionen föreslagna beloppet, 150,000 kronor, vilket belopp borde utgå av lånemedel.

Statskontoret har anfört:

Med hänsyn till föreliggande omständigheter ville statskontoret icke motsätta sig, att medel för organisationen av virkesmättningsnämndernas

verksamhet, på sätt föreslagits, av statsverket ställdes till förfogande såsom lån. Huruvida understöd från statens sida vore erforderligt i den utsträckning kommissionen beräknat undandroge sig statskontorets bedömande. I den mån sådant understöd ansåges böra beredas virkesmättningsnämnderna, syntes emellertid medel härför lämpligen böra anvisas under fonden för låneunderstöd.

Beträffande de föreslagna lånevillkoren ville statskontoret framhålla, att lånerörelsen icke torde böra medföra några direkta utgifter för statsverket. Räntan torde därför böra bestämmas till den räntefot, vid vilken full förräntning av i utlåningsfonderna investerat lånemedelskapital vid kapitalbudgetens uppgörande beräknades föreligga. Sådan förräntning ansåges för närvarande vara för handen vid en räntesats av $4\frac{1}{2}$ procent. Bestämdes räntefoten i enlighet härmed, torde erforderliga medel i sin helhet böra anvisas att utgå av lånemedel. Mot lånevillkoren i övrigt hade statskontoret icke funnit anledning till erinran.

*Departements-
chefen.*

I likhet med virkesmättningskommissionen anser jag, att åtgärder böra vidtagas från statens sida för tryggande, att virkesmättningsnämnd erhåller erforderliga medel för utförande av de organisationsuppgifter, som enligt den föreslagna lagen om virkesmätning tillkomma nämnden, samt att dessa åtgärder lämpligen böra äsyfta anordnande av en statlig lånefond, från vilken lån för sagda ändamål må kunna utlämnas till virkesmättningsnämnd.

I fråga om de grunder, som böra gälla med avseende å beviljande av lån från nämnda fond, finner jag vad virkesmättningskommissionen härutinnan föreslagit i huvudsak böra godtagas. I anslutning till de av statskontoret framförda synpunkterna torde dock räntefoten för här avsedda lån böra bestämmas till $4\frac{1}{2}$ procent. Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut rörande förevarande anslagsfråga, meddela närmare föreskrifter angående berörda grunder.

De för ifrågavarande låneverksamhet erforderliga medel torde i sin helhet böra anvisas att utgå av lånemedel. I enlighet med den av virkesmättningskommissionen verkställda beräkningen synes för budgetåret 1935/1936 ett belopp av 150,000 kronor böra ställas till förfogande för ändamålet.

Med hänsyn till arten av ifrågavarande låneverksamhet torde den därför avsedda fonden, som bör stå under statskontorets förvaltning, lämpligen böra i riksstaten upptagas såsom en särskild lånefond, benämnd virkesmättningslånefonden.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) besluta, att en särskild statlig lånefond, benämnd virkesmättningslånefonden, skall inrättas, från vilken fond lån må av Kungl. Maj:t enligt förenämnda grunder beviljas virkesmättningsnämnd, varom förmåles i lagen om virkesmätning, samt

2) såsom kapital för virkesmätningsslånefonden anvisa för budgetåret 1935/1936 ett *reservationsanslag* av kronor 150,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition i ämnet av lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

P. Gullstrand.